

MAŁGORZATA STAWIAK-OSOSIŃSKA

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0002-7982-623X

ADAM MASSALSKI

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0002-2410-3632

Od Wyższej Szkoły Nauczycielskiej do Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach – droga kieleckiego środowiska naukowego do uniwersytetu klasycznego

Tradycja w życiu uczelni odgrywa niepoślednią rolę. Składają się na nią dokonania pokoleń pracowników kształcących młodzież na poziomie wyższym, ich badania i odkrycia naukowe, udział w kształtowaniu poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego regionu, w którym przyszło im pracować

(Markowski, 2009, s. 11).

Historia kształcenia nauczycieli szkół podstawowych na poziomie wyższym swoimi korzeniami sięga okresu międzywojennego. Po odzyskaniu niepodległości władze oświatowe stanęły przed koniecznością jak najszybszego zapewnienia odpowiedniej liczby nauczycieli dla dynamicznie rozwijającej się sieci szkół powszechnych. Przygotowanie pedagogów odbywało się wówczas w seminariach nauczycielskich, państwowych i prywatnych, odziedziczonych po zaborach i tworzonych na mocy „Dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim” (Dekret). Placówki te, przyjmujące w swoje progi młodych ludzi między 14 a 20 rokiem życia, nie zawsze potrafiły gruntownie ich przygotować do tej trudnej i odpowiedzialnej pracy, a ukończenie nauki w seminarium nauczycielskim nie dawało absolwentom uprawnień do podjęcia nauki na studiach wyższych (Bródka, 1969, s. 176). W sytuacji ogromnych braków kadrowych do szkół trafiały też osoby niewykwalifikowane, dla których tworzone kursy uzupełniające (Kulpa, 1963, s. 34–41)¹. Wydawać by się zatem mogło, że w tej trudnej sytuacji materialnej i politycznej te rozwiązania uważane

¹ Obok 5-letnich seminariów nauczycielskich i kursów uzupełniających w pierwszych latach po zakończeniu I wojny światowej istniały dwuletnie klasy przygotowawcze dla kandydatów na nauczycieli nazywane preparandami.

będą za całkowicie wystarczające. Postępowe środowiska pedagogiczne już wówczas istniejące formy kształcenia i doskonalenia nauczycieli traktowały jako przejściowe i uważały, że należy utworzyć uczelnię pedagogiczną, w której możliwe będzie zapewnienie gruntownego przygotowania zawodowego dla wysoko wykwalifikowanych nauczycieli nie tylko do szkół średnich, ale również do szkół powszechnych (Bródka, 1969, s. 174–179)². Należy także dodać, że nauczycielom, mającym pracować w szkolnictwie średnim, starano się zapewnić wykształcenie wyższe (Chodakowska, 1995, s. 155–157)³.

Postulaty te zostały częściowo uwzględnione w reformie oświaty z 1932 roku. Na mocy *Ustawy o ustroju szkolnictwa* wprowadzono w miejsce dotychczasowych seminariów nauczycielskich dwuletnie pedagogia i trzyletnie licea pedagogiczne. Rozwiązanie to nie zaspokajało oczekiwań środowisk nauczycielskich (Grzybowski, 2000, s. 36). Aby wyjść nieco naprzeciw tym oczekiwaniom, powołano w 1932 roku w miejsce dotychczasowych Kursów Uniwersyteckich – Instytut Nauczycielski ZNP w Warszawie, mający charakter wyższej uczelni nauczycielskiej typu korespondencyjno-stacjonarnego. W jego ramach funkcjonowały dwa wydziały – Pedagogiczny i Społeczny. Nauka w Instytucie trwała 4 lata, dwa pierwsze poświęcone były na studiowanie zagadnień ogólnych, dwa kolejne na studia wybranej specjalności (Wołoszyn, 1978, s. 149; Starościak, 1972, s. 43–49). Drugą placówką przygotowującą przed wybuchem II wojny światowej nauczycieli na poziomie wyższym był Instytut Pedagogiczny w Katowicach, którego utworzenie spowodowane było koniecznością zapewnienia kadry kierowniczej do szkół, inspektorów, wizytatorów na terenie włączonego do Polski Śląska. Zadaniem instytutu było takie zorganizowanie na tych terenach oświaty, aby udało się repolonizować Ślązaków. Nauka trwała najpierw dwa lata, a od 1936 roku – trzy i miała charakter turnusowy (po zakończeniu jednego turnusu przyjmowano słuchaczy na następny). Do wybuchu II wojny światowej zorganizowano pięć turnusów (Pieter, 1972, s. 129–131).

² Po raz pierwszy postulat zapewnienia nauczycielom wykształcenia wyższego pojawił się na Zjeździe Nauczycielstwa Polskiego w Radomiu w 1916 r. Dotyczył on kształcenia w dwuletnim studium zawodowym na podbudowie szkoły średniej. Kolejny wysunięto w trakcie Zjazdu Delegatów Stowarzyszeń Nauczycieli Królestwa, Poznańskiego i Galicji w Krakowie w 1918 r. Postulowano wówczas, aby kształcenie nauczycieli odbywało się w dwu- lub trzyletnich seminariach nauczycielskich mających charakter wyższej szkoły zawodowej. Do seminariów tych mieli być przyjmowani kandydaci po ukończeniu szkoły średniej. Podobne w brzmieniu propozycje pojawiły się na III Zjeździe Delegatów Związku Nauczycielstwa Polskiego Szkół Powszechnych w 1920 r. i następnie na Zjeździe Nauczycieli Zakładów Kształcenia Nauczycieli w 1925 r. oraz Zjeździe Sekcji Kształcenia Nauczycieli Szkół Powszechnych w 1928 r. Domagano się, aby każdy nauczyciel miał możliwość po ukończeniu dwuletniego studium pedagogicznego oraz dalszego uniwersyteckiego podnoszenia swojej wiedzy i kwalifikacji pedagogicznych (Bródka, 1969, s. 174–179).

³ Kształcenie nauczycieli szkół średnich odbywało się na uniwersytetach. Wobec niedoborów kadrowych powołano w 1918 r. Instytut Pedagogiczny w Warszawie, którego zadaniem było kształcenie nauczycieli szkół średnich i seminariów nauczycielskich oraz prowadzenie badań naukowych w dziedzinie pedagogiki. Instytut ten nie rozwinął się w pełni, bo już w 1925 r. zapadła decyzja o jego likwidacji. Stworzenie uniwersyteckich studiów pedagogicznych powierzono wówczas Uniwersytetowi Warszawskiemu.

Stworzenie studiów wyższych dla nauczycieli szkół podstawowych możliwe było dopiero po zakończeniu II wojny światowej. Na wyzwolonych z okupacji niemieckiej terenach od razu odradzały się przedwojenne formy kształcenia nauczycieli (Chmielewski, 2007, s. 33–47). Te formy bardzo szybko uznane zostały za niewystarczające i już w 1945 roku na Zjeździe Oświatowym w Łodzi poruszono zagadnienie stworzenia i upowszechnienia wykształcenia wyższego wśród nauczycieli (Chmielewski, 2007, s. 51)⁴, a 1 września 1946 roku powołano do życia cztery pierwsze w dziejach trzyletnie wyższe szkoły pedagogiczne – w Krakowie, Gdańsku, Łodzi i Katowicach – WSP w Katowicach z powodu trudności kadrowych i rekrutacyjnych przeniesiono od razu do Łodzi i wcielono do tamtejszej WSP, która niestety nie była w stanie nawet w elementarnym stopniu zaspokoić oświatowych potrzeb kadrowych (Chmielewski, 2007, s. 63; Grzybowski, 2000, s. 39–44; Grzybowski, 2010, 49–50)⁵. W praktyce w dalszym ciągu nauczycieli szkół podstawowych przygotowywano w liceach pedagogicznych (Wojtyński, 1968, s. 128)⁶.

Duży przyrost naturalny w pierwszych latach powojennych sprawił, że na początku lat 50. do szkół podstawowych zaczęło napływać coraz więcej dzieci. Tym samym pojawiła się konieczność zapewnienia coraz większej liczby nauczycieli. Władze oświatowe wychodząc naprzeciw tym potrzebom, zdecydowały się uruchomić obok istniejących form nową, opartą na wzorcu radzieckim – dwuletnie studium nauczycielskie. Pierwsze tego typu placówki powstały w pierwszej połowie 1954 roku. Miały one kształcić przyszłych nauczycieli w systemie dziennym przez dwa, i w systemie zaocznym przez trzy, lata (Chmielewski, 2007, s. 80). Od tego momentu nauczycieli do dla klas I–IV szkół podstawowych kształcono w czteroletnich liceach pedagogicznych, dla klas V–VII w dwu- i trzyletnich SN-ach, a dla szkół średnich w uniwersytetach oraz cztero- i pięcioletnich wyższych szkołach pedagogicznych (Chmielewski, 2007, s. 81–82). Zbyt krótki okres kształcenia w liceum pedagogicznym przekładał się na powierzchowne przygotowanie przyszłych pedagogów, dlatego w 1957 roku zdecydowano o wydłużeniu nauki do lat pięciu (Wojtyński, 1968, s. 131). Kolejna zmiana w kształceniu nauczycieli nastąpiła w 1961 roku i wiązała się z kolejną reformą oświaty. Wprowadzenie 8-letniej szkoły podstawowej zrodziło konieczność dostosowania odpowiedniego merytorycznego i metodycznego przygotowania nauczycieli.

Zrodziła się więc koncepcja powołania dodatkowo około dwudziestu wyższych szkół zawodowych – po jednej w każdym województwie, o trzyletnim okresie nauki. Projekt ten uznano za słuszny i przystąpiono do konkretyzacji zasad jego urzeczywistniania.

⁴ Postulat ten udało się zrealizować dopiero w końcu XX w.

⁵ Szkoły te miały kształcić nauczycieli mających nauczać w wyższych klasach szkół powszechnych. W praktyce wobec ogromnych braków kadrowych w szkołach średnich, przygotowywano w nich pedagogów do tego właśnie typu szkolnictwa.

⁶ Po wojnie funkcjonowały dwuletnie licea pedagogiczne. Od 1952 r. dołożono do nich 2 klasy przygotowawcze i w ten sposób powstały 4-letnie licea pedagogiczne.

Pierwsze trzyletnie szkoły nauczycielskie miały być powołane w roku akademickim 1968/1969. Postanowiono, że będą to wyższe uczelnie zawodowe, różniące się od dotychczasowych studiów nauczycielskich – mających jak wiadomo charakter szkół pomaturalnych. W celu zapewnienia tej nowej uczelni nauczycielskiej odpowiedniej bazy materialnej i doświadczonych pedagogów postanowiono, że w początkowym okresie działalności z wyższymi szkołami nauczycielskimi będą współistniały studia nauczycielskie z nieco zmodyfikowanym programem nauczania (Żukowska, 2013, s. 330).

Nowością było także stworzenie dla absolwentów SN-ów możliwości ukończenia studiów wyższych na WSP lub uniwersytetach (Wojtyński, 1968, s. 135; Żukowska, 2013, s. 331). Pierwsze WSN-y utworzono w 1968 roku przy uniwersytetach w Warszawie, przy Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku oraz przy Filii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Szczecinie. W kolejnych latach powstały następne, przy uniwersytetach w Lublinie, Wrocławiu, Łodzi i Uniwersytecie Śląskim. „Przy powoływaniu tych szkół w uniwersytetach, bądź ich filiach, nie używano nazwy *wyższa szkoła nauczycielska* lecz *wyższe studium nauczycielskie*” (Żukowska, 2013, s. 332). Pierwsze samodzielne wyższe szkoły nauczycielskie powstały w 1969 roku (Rozporządzenie, 1969). Z czasem uczelnie, które spełniały wymogi stawiane przez obowiązujące przepisy regulujące funkcjonowanie szkolnictwa wyższego przekształcały się w uniwersytety. Wobec braku jasnych przepisów określających warunki, które musi spełniać uczelnia pragnąca przekształcić się w uniwersytet, Rada Główna Szkolnictwa Wyższego 16 czerwca 1992 roku wypracowała kryteria powoływania nowej uczelni typu uniwersyteckiego, które miały też obowiązywać podczas przekształcania WSP w uniwersytety. W myśl tych zapisów na uczelni powinno być zatrudnionych na podstawie mianowania co najmniej 60 nauczycieli akademickich z tytułami naukowymi, powinny być prowadzone studia magisterskie na co najmniej sześciu kierunkach wraz z uprawnieniami do nadawania stopnia naukowego doktora w co najmniej sześciu dyscyplinach nauki (w tym co najmniej 3 w dyscyplinach nauk humanistycznych) oraz nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w co najmniej dwóch, a ponadto uzyskać pozytywną opinię zespołu powoływanego przez Radę Główną po zasięgnięciu opinii senatów trzech uniwersytetów (AUJK 2, s. 1). Przepisy te obowiązywały do momentu wejścia a w życie Ustawy z 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (Ustawa, 2005, s. 4)⁷. W ustawie tej po raz pierwszy dokładnie doprecyzowano wymagania, jakie musi spełnić uczelnia, która ubiega się o nadanie statusu

⁷ W myśl zapisów zawartych w tej ustawie „Wyraz *uniwersytet* może być używany w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w dwunastu dyscyplinach, w tym przynajmniej po dwa uprawnienia w dziedzinach nauk humanistycznych, społecznych lub teologicznych, matematycznych, fizycznych lub technicznych, przyrodniczych oraz prawnych lub ekonomicznych (...) Wyraz *uniwersytet* uzupełniony innym przymiotnikiem lub przymiotnikami w celu określenia profilu uczelni może być używany w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają co najmniej sześć uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora, w tym co najmniej cztery w zakresie nauk objętych profilem uczelni”.

uniwersytetu. Kolejna zmiana nastąpiła sześć lat później. Weszła wówczas w życie Ustawa z 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, która „złagodziła” nieco wymogi stawiane wcześniej (Ustawa, 18.03.2011, s. 5)⁸. Spełnienie wymogów tych ustaw dla wielu Wyższych Szkół Pedagogicznych było przepustką do przekształcenia w uniwersytet, a tym samym kształcenia nauczycieli na poziomie uniwersyteckim. Na podstawie tej ostatniej utworzony został Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Tradycje kształcenia nauczycieli w Kielcach sięgają okresu I wojny światowej i kontynuowane są nieprzerwanie przez ponad 100 lat. Kolejne losy szkół pedagogicznych funkcjonujących na terenie miasta wpisują się w kierunki rozwoju tego typu instytucji w Polsce. Pierwszy zakład kształcenia nauczycieli – Prywatne Seminarium Nauczycielskie Męskie utworzono w 1916 roku, w okresie, gdy Kielce znalazły się pod okupacją austriacką (Spis, 1926, s. 401; Bryda, 1936, s. 170). Po zakończeniu I wojny światowej i ogłoszeniu „Dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim” placówkę tę upaństwowiono i od tej pory funkcjonowała jako Państwowe Seminarium Nauczycielskie. W 1923 roku wzniesiono nowy gmach szkolny przy ul. Leśnej. Nauka w seminarium trwała 5 lat i kończyła się egzaminem maturalnym. Uczniowie mieli zapewnione przygotowanie nie tylko teoretyczne, ale też praktyczne w przylegającej do Seminarium Szkole Ćwiczeń (była to położona tuż przy seminarium szkoła powszechna, najpierw czteroklasowa, a po 1932 r. sześcioklasowa). Każdego roku mury seminarium opuszczało około 25 absolwentów, którzy podejmowali pracę na terenie całego regionu świętokrzyskiego. Do szkoły uczęszczali głównie chłopcy, dziewczęta stanowiły zdecydowaną mniejszość (w latach 1923–1932 w ogóle nie było kobiet). W 1925 roku nadano szkole imię Stefana Żeromskiego (Cetner, 1994, s. 28–29). Po wejściu w życie reformy jędrzejewiczowskiej Państwowe Seminarium Nauczycielskie przekształcono w Państwowe Pedagogium Koedukacyjne, kształcące nauczycieli absolwentów liceów ogólnokształcących (Szymański, 1975, s. 8). Pedagogium zaczęło funkcjonować w roku 1937 (Zarządzenie, 1937, s. 327).

W czasie II wojny światowej Pedagogium przestało funkcjonować, natomiast zaraz po jej zakończeniu wznowiło swoją działalność jako Państwowe Pedagogium Koedukacyjne. Siedzibą był przedwojenny, częściowo zniszczony budynek przy ul. Leśnej. Placówka ta funkcjonowała tylko w roku szkolnym 1945/1946, uczęszczało do niej 17 uczniów (Grzybowski, 2010, s. 43). Władze oświatowe ówczesnej Polski podjęły decyzję, że pedagogia ulegną likwidacji od roku szkolnego 1946/1947, a kształcenie nauczycieli odbywać się będzie w liceach pedagogicznych. W 1946 roku w miejsce

⁸ Zapis ten brzmiał następująco: „Wyraz »uniwersytet« może być używany w nazwie uczelni, której jednostki organizacyjne posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w dziesięciu dyscyplinach, w tym co najmniej po dwa uprawnienia w każdej z następujących grup dziedzin nauki: 1) humanistycznych, prawnych, ekonomicznych lub teologicznych; 2) matematycznych, fizycznych, nauk o Ziemi lub technicznych; 3) biologicznych, medycznych, chemicznych, farmaceutycznych, rolniczych lub weterynaryjnych”.

pedagogium, w tym samym budynku, uruchomiono Liceum Pedagogiczne, tym samym Pedagogium przestało istnieć (Ruta, 1983, s. 69). W 1954 roku na mocy Zarządzenia Ministra Oświaty z 14 czerwca 1954 roku uruchomiono w Kielcach Studium Nauczycielskie (Zarządzenie, 1954, s. 85).

W ówczesnym województwie kieleckim przez 25 lat od zakończenia II wojny światowej istniały zatem jedynie formy kształcenia nauczycieli na poziomie średnim. Ewidentnie brakowało nauczycieli z pełnym wykształceniem wyższym. Szczególnie widoczne stało się to po wejściu w życie reformy szkolnej z 1961 roku. Wydłużenie nauki o rok spowodowało, że konieczne było zapewnienie większej liczby nauczycieli do pracy w szkołach podstawowych, z gruntownym przygotowaniem do nauczania poszczególnych przedmiotów. Problem ten dostrzegały władze lokalne, ale i dyrektorzy placówek kształcących nauczycieli, którzy zaczęli zwracać się do władz partyjnych z propozycjami stworzenia w Kielcach Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Pierwsze postulaty założenia w Kielcach WSP pojawiły się już w 1962 roku. Wystąpił z nimi ówczesny dyrektor Liceum Pedagogicznego w Busku, który na IX Statutowej Konferencji Wojewódzkiej PZPR w Kielcach mówił następująco:

Pomimo Plenum KC, ustawy sejmowej i plenum KW, związanymi z reformą oświaty, nasuwają się wątpliwości i uwagi krytyczne. Po pierwsze potrzebna będzie odpowiednia ilość nauczycieli w odpowiednim czasie. W roku szkolnym 1966/67 będzie to w szkołach podstawowych około 12500 osób z tego 40% z wyższym i pół wyższym wykształceniem, kierownicy szkół i nadzór pedagogiczny wszyscy z wyższym. Będzie 1429 szkół ośmioklasowych. Dotychczasowy bilans kadr wskazuje że trzeba będzie wykształcić około 2100 osób. Obecnie wykształcenie wyższe posiada 22%, a półwyższe 17%. W szkolnictwie średnim w 1966 roku potrzeba będzie 650 nauczycieli, a w szkolnictwie zawodowym 800. (...) W bieżącym roku na uczelnie wyższe w Polsce dostało się z województwa 1500 absolwentów, co roku studia nauczycielskie kończy 150–200 osób, do województwa wraca tylko część. W skali krajowej województwo kieleckie posiada najmniejszy odsetek pracowników z wyższym wykształceniem. SN są przeładowane, wyższe uczelnie podobnie. Mogą być problemy z reformą szkolną, dlatego konieczne jest zorganizowanie WSP w Kielcach (APK, 1, s. 193–194).

W podobnym tonie wypowiadał się dwa lata później Jan Hatys – pierwszy sekretarz POP w Studium Nauczycielskim w Kielcach, który podkreślał, że bez zorganizowania w mieście WSP nie uda się w żaden sposób zapewnić nawet niezbędnych osób do pełnienia funkcji kierowniczych w oświacie (APK 2, s. 90–92). Głosy te nie doczekały się żadnej reakcji ze strony władz partyjnych.

To, o czym mówili S. Gągół i J. Hatys „spełniło się” kilka lat później. Jak pisze Zenon Guldon „W roku szkolnym 1969/1970 w szkołach podstawowych i średnich Kielecczyzny na zatrudnionych ogółem ponad 20 tysięcy nauczycieli tylko około 2 tysiące posiadało wykształcenie wyższe” (Guldon, 1984, s. 15). Potrzeba zapewnienia nauczycieli z pełnym wykształceniem wyższym w regionie stała się bezpośrednim bodźcem do

podjęcia starań o uruchomienie uczelni w Kielcach. Dopiero wtedy starania te zaczęły się wpisywać w działania władz centralnych, które wreszcie „zauważyły”, że istniejące studia nauczycielskie nie przygotowywały nauczycieli na odpowiednim poziomie i że jednym z rozwiązań mających poprawić ten stan rzeczy mogłoby być wydłużenie nauczania w szkołach nauczycielskich do lat trzech. Ten pomysł nie był jednak możliwy do zrealizowania, ze względu na niedobory lokalowe i kadrowe. Uznano zatem, że najlepszym rozwiązaniem w ówczesnej rzeczywistości będzie uruchomienie 20 trzyletnich szkół wyższych zawodowych – po jednej w każdym województwie (Żukowska, 2013, s. 330). Jedną z tych placówek była Wyższa Szkoła Nauczycielska w Kielcach, powołana do życia w 1969 roku. Uczelnia powstała w miejsce zlikwidowanego Studium Nauczycielskiego. Nowo powołana uczelnia miała trzy wydziały: Humanistyczny, Matematyczno-Przyrodniczy i Pedagogiczny. Zgodnie z założeniami rozporządzenia uruchomiono studia wyższe zawodowe dwukierunkowe – filologia polska z historią (później filologia polska z bibliotekoznawstwem), filologia rosyjska, matematyka z fizyką, geografia z wychowaniem obywatelskim, nauczanie początkowe z wychowaniem muzycznym i nauczanie początkowe w wychowaniu fizycznym. Na pierwszy rok studiów zaplanowano przyjęcie 300 osób. Nauka w WSN trwała trzy lata, a absolwenci otrzymywali uprawnienia do nauczania w szkołach podstawowych i zasadniczych zawodowych (Massalski, 1987, s. 203).

Wpływ na dalsze losy uczelni miała uchwała o kształceniu wszystkich nauczycieli w szkołach akademickich. Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z 29 września 1973 roku Wyższą Szkołę Nauczycielską w Kielcach przekształcono w Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Kielcach (Rozporządzenie, 1973, § 1.1). Od tej pory czas nauki wydłużono do czterech lat, absolwenci uzyskiwali tytuł magistra. Kształcono wówczas w zakresie filologii polskiej, filologii rosyjskiej, historii, matematyki, chemii, fizyki, geografii, biologii, pedagogiki i wychowania muzycznego. Od tego momentu uczelnia kształciła przyszłych pedagogów dla szkół podstawowych, średnich i zawodowych (Massalski, 1987, s. 204; 1991, s. 6–7).

Z biegiem lat, wraz z rozwojem uczelni pojawiały się nowe kierunki kształcenia, powoływane były nowe jednostki organizacyjne, często później przekształcane w jednostki wyższego rzędu, zwiększała się liczba studentów, poszerzała się oferta edukacyjna, rozrastała baza materialna. W kolejnych latach szczególnie widoczne były zabiegi całego środowiska naukowego WSP o rozwój naukowy kadry, poprawę infrastruktury, powstawanie nowych jednostek ogólnouczelnianych. W 1984 roku można było już studiować na 14 kierunkach, na uczelni zatrudnionych było 406 pracowników naukowo-dydaktycznych (8 profesorów, 34 docentów i ponad 140 doktorów) (Cieśliński, Guldon, 1984, s. 37). WSP jako jedna z pierwszych uczelni w Polsce wprowadziła obowiązkowe zajęcia z wychowania fizycznego oraz obowiązkowe obozy narciarskie dla studentów drugiego roku (Kmieciak, 2009, s. 291–298). W 1979 roku nadano kieleckiej WSP imię Jana Kochanowskiego (Rozporządzenie, 1979), a w 1981

roku utworzono Wydział Zamiejscowy w Piotrkowie Trybunalskim (Kukulski, 2009, s. 257–258).

Pewien etap rozwoju uczelni zakończył się po 1989 roku. Głębokie reformy polityczno-społeczne ujawniły potrzebę kształcenia „nowych” kadr do pracy w szkołach podstawowych i średnich, a nadchodzący niż demograficzny przyczynił się do zmniejszenia zapotrzebowania na nauczycieli. Był to też czas powstawania coraz większej liczby wyższych szkół prywatnych. Te wszystkie czynniki sprawiły, że przed kierownictwem uczelni stanęły nowe wyzwania w kwestii stworzenia takich kierunków studiów, które byłyby konkurencyjne w stosunku do innych uczelni, atrakcyjne dla potencjalnych kandydatów i po których absolwenci mieliby zapewnioną odpowiednią pracę. Tym samym pojawiła się konieczność odejścia od kształcenia wyłącznie na potrzeby szkolnictwa. Dało to możliwość wyjścia poza sztywne schematy przygotowywania do pracy wyłącznie nauczycieli i poszukiwaniu możliwości poszerzenia oferty kształcenia (Markowski, 2009, s. 12–13).

Pojawiły się wtedy także po raz pierwszy wyraźnie wyartykułowane plany przekształcenia WSP w uniwersytet. W 1990 roku na rektora kandydował Adam Kołłątaj. W jego programie rozwoju uczelni znalazł się zapis: „Celem dążeń społeczności akademickiej winno być wypracowanie wizji Uczelni w regionie polegającej m.in. na przekształceniu WSP w Uniwersytet” (Program). Najprawdopodobniej w tym samym czasie powstało Towarzystwo Przyjaciół Uniwersytetu w Kielcach. Ideę tę powoli zaczęto popularyzować nie tylko wśród pracowników uczelni, ale również wśród Kielczan (Zaproszenie)⁹. Nie udało się ustalić w jakich latach istniało Towarzystwo i jakie podejmowało działania. Z całą pewnością rozbudziło ambicje środowiska kieleckiego i zapoczątkowało proces starania się o przekształcenie WSP w uniwersytet. Idea ta była kontynuowana przez utworzoną w listopadzie 1996 roku przez Sejmik samorządowy województwa świętokrzyskiego:

Fundację rozwoju WSP w celu przekształcenia w uniwersytet przez połączenie z Politechniką Świętokrzyską (...) Plany utworzenia wspólnego uniwersytetu upadły ostatecznie w 1998 roku (Renz, 2009, s. 29).

Do tematu utworzenia w Kielcach uniwersytetu nawiązywano wielokrotnie podczas wizyt przedstawicieli różnych ministerstw czy też Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Starano się przekonać do tego pomysłu wszystkie osoby mogące mieć

⁹ Np. 20.09.1992 r. odbył się „Wieczór Kielczan”, którego tematem przewodnim było hasło „Kielce ku Uniwersytetowi”. Wieczór ten prowadził prof. Adam Massalski, a wprowadzenia do dyskusji dokonał ówczesny rektor WSP prof. Adam Kołłątaj.

jakikolwiek wpływ na ten proces (Kielce zasługują, 1997, s. 1; Kmiecik, 2009, s. 301; Burda, 2011)¹⁰.

Środowisko naukowe WSP w Kielcach zdawało sobie sprawę, że aby ubiegać się o utworzenie uniwersytetu trzeba najpierw spełnić formalne wymogi. Największą bolączką był:

zbyt wolny rozwój naukowy kadry. W roku 1996 obroniono zaledwie jedną pracę habilitacyjną i przeprowadzono dwa przewody artystyczne II stopnia. (...) Zwraca uwagę bardzo niski poziom finansowania badań w formie tzw. grantów KBN – zaledwie ok 6% sumy na badania statutowe, podczas gdy w uniwersytetach ten wskaźnik sięga 50%. Przy skromnych nakładach na badania podejmuje się zbyt dużą liczbę tematów badawczych – aż 80% pracowników naukowych w naszej Szkole prowadzi własne tematy, zaś na uniwersytetach ok 30% (...). Zbyt dużą część publikacji naukowych pracownicy WSP lokują w czasopiśmie o zasięgu lokalnym, bardzo nisko cenionych przez środowisko naukowe (Styrcz, 1997, s. 2).

Miano zatem świadomość na co należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę i do czego dążyć, by realne stało się ubieganie o status uniwersytetu. W tej sytuacji postanowiono dalej pracować nad spełnieniem wymogów, a jednocześnie wykorzystać możliwość podniesienia rangi uczelni przez przemianowanie jej w akademię (traktowano to przekształcenie jako etap przejściowy w drodze do uniwersytetu). Oficjalną decyzję o podjęciu starań przemianowania WSP w Akademię Świętokrzyską podjęto na posiedzeniu Senatu WSP 24 stycznia 1999 roku. Skoncentrowano się na przygotowaniu odpowiednich dokumentów i złożeniu wniosku w Sejmie RP (Kmiecik, 2009, s. 303). Na początku roku 2000 uczelnia spełniała wymogi formalne, zatem realne stało się osiągnięcie tego celu (Grabowska, 2000)¹¹.

Sprawa nadania kieleckiej WSP nazwy Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego była przedmiotem obrad na 80 posiedzeniu Sejmu RP 3 kadencji 6 czerwca 2000 roku. Wcześniej projekt tej ustawy uzyskał pozytywną opinię Rady Głównej

¹⁰ Np. gdy 24.03.1997 r. przebywał w Kielcach prezes PAN prof. Leszek Kuźnicki, spotkał się z wojewodą, odwiedził WSP i Politechnikę Świętokrzyską. W trakcie tej wizyty zapoznał się z planami utworzenia w Kielcach uniwersytetu i zapewnił wsparcie PAN w tym zakresie. Mówił, że „Kielce zasługują na uniwersytet. Jeśli mamy uzyskać znaczny przyrost ludzi z wyższym wykształceniem, to można tego dokonać rozwijając nowe ośrodki akademickie”. Podobna sytuacja miała miejsce 19.01.1998 r., kiedy to na WSP przebywał Wiceminister Edukacji Narodowej Jerzy Zdrada, który również poparł te plany.

¹¹ W 2000 r. na WSP zatrudnionych było 887 pracowników naukowo-dydaktycznych, z czego 202 profesorów tytularnych i doktorów habilitowanych, miała ona prawo do nadawania stopnia doktora na dwóch kierunkach (historia i językoznawstwo), kształciła na 15 kierunkach w Kielcach i 6 w Piotrkowie Trybunalskim, studiowało na niej ponad 21 tys. studentów, rozrastała się współpraca międzynarodowa.

Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Jaskiernia, 2000)¹². W trakcie obrad parlamentarzysty świętokrzyscy z wszystkich ugrupowań partyjnych poparli wniosek o utworzenie akademii. W swoich wypowiedziach podkreślali, że to przekształcenie stanie się nie tylko bodźcem do dalszego wzmoczonego rozwoju naukowego, ale też poniesieniem prestiżu miasta i całego regionu świętokrzyskiego (Posiedzenie, 2000)¹³. Głosowanie nad tym wnioskiem odbyło się 7 czerwca 2000 roku, a efektem była ustawa nadająca nową nazwę kieleckiej uczelni – Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (Ustawa, 2000).

Sukces ten sprawił, że już w roku następnym podjęto próbę przekształcenia Akademii w Uniwersytet. 19 lipca 2001 roku Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży rozpatrywała w trybie pierwszego czytania poselski projekt ustawy o utworzeniu Uniwersytetu Świętokrzyskiego. Tak szybkie ubieganie się o podniesienie do rangi Uniwersytetu poseł Grzegorz Walendzik argumentował przede wszystkim tym, że dzięki temu, że w Kielcach będzie uniwersytet stanie się realny szybszy rozwój całego regionu świętokrzyskiego (Walendzik, 2001)¹⁴. W odpowiedzi na to wystąpienie podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, Jerzy Zdrada odpowiedział, że uczelnia musi spełnić wszystkie wymogi stawiane uniwersytetom, a stawiany wniosek uznał za przedwczesny (Zdrada, 2001). Ponowną próbę przemianowania Akademii w Uniwersytet podjęto w 2003 roku. W Sejmie zawiązała się koalicja posłów dwóch miast, w których nie było jeszcze uniwersytetów – Kielc i Bydgoszczy. Niestety te zabiegi również nie przyniosły wymiernych rezultatów (Burda, 2011).

Zabiegi o utworzenie w Kielcach uniwersytetu wznowiono w 2006 roku. 13 lutego 2006 roku zainaugurował swoją działalność Komitet Honorowy na rzecz utworzenia w Kielcach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Komitet ten powstał z inicjatywy posła Przemysława Gosiewskiego, a głównym celem było zintensyfikowanie wspólnych

12 Poseł Jerzy Jaskiernia podczas wystąpienia w Sejmie RP 6.06.2000 r. mówił o tym następująco: „Liczą się przeciw kryteria merytoryczne, obiektywne. Po to Rada Główna Szkolnictwa Wyższego sformułowała te kryteria, aby problem przekształcania szkół w akademie nie był zagadnieniem woluntaryzmu politycznego czy też chęćstwa określonych środowisk, ale wychodził z obiektywnych, weryfikowalnych przesłanek. I te kryteria zostały jednoznacznie przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Kielcach spełnione”.

13 Głos zabierali wówczas: poseł sprawozdawca Danuta Grabowska, posłowie Mariusz Olszewski, Jan Chmielewski, Jerzy Jaskiernia, Maria Stolzman, Mirosław Pawlak, Andrzej Słomski.

14 Mówił o tym następująco: „Utworzenie Uniwersytetu na bazie Akademii Świętokrzyskiej będzie – zdaniem wnioskodawców – szansą dalszego rozwoju tej uczelni oraz stworzenia możliwości kształcenia się dla młodzieży zamieszkałej w regionie świętokrzyskim w o wiele większym zakresie, niż ma to miejsce obecnie. Dodam, że ten region jest jednym z najbiedniejszych w kraju i potrzebuje wykształconej kadry, aby zmienić swoją strukturę i stan gospodarki. Powinna to być kadra wykształcona spośród młodzieży tu zamieszkującej, która z powodu braku środków finansowych nie jest w stanie studiować poza terenem województwa. (...) W polityce regionalnej przyjęliśmy założenie, że każdy region, aby mógł rozwijać się prawidłowo, powinien mieć co najmniej jeden uniwersytet dla celów kształcenia kadr i funkcjonowania danego regionu. Jest to bezsprzeczny wymóg, aby region świętokrzyski posiadał odpowiednią liczbę osób z wyższym wykształceniem. Obecnie liczba takich osób w tym regionie jest znacznie niższa niż w innych regionach kraju, co powoduje, że region świętokrzyski nazywany jest nie z własnej winy *Polską B*”.

działań różnych środowisko związanych z miastem i regionem świętokrzyskim, zmierzających do przekształcenia Akademii Świętokrzyskiej w uniwersytet. W skład komitetu weszli parlamentarzyści – wszyscy ówcześni senatorowie i posłowie z regionu świętokrzyskiego, „władze duchowne”¹⁵, doktorzy *honoris causa* Akademii Świętokrzyskiej¹⁶, władze samorządowe województwa świętokrzyskiego¹⁷, władze miejskie¹⁸ oraz działacze społeczni¹⁹ (AUJK 1, s. 8–10)²⁰. Pierwsze posiedzenie odbyło się we wrześniu 2006 roku. Postanowiono na nim, że musi nastąpić konsolidacja działań, których uwieńczeniem będzie przekształcenie akademii w uniwersytet. P. Gosiewski te ustalenia później wspominał następująco:

(...) przyjęliśmy inną metodę. Mianowicie, że benedyktyńską pracą będziemy dążyli do tego, żeby spełnić wszystkie wymogi ustawy. Kiedy te wymogi zostaną wypełnione, wówczas będziemy zabiegali o przyjęcie przez Sejm stosownej ustawy o przekształceniu Akademii w Uniwersytet (Protokół, 2008, s. 10).

Największy ciężar dostosowania do wymogów ustawowych spadł na środowisko naukowe. Ubieganie się o kolejne uprawnienia do doktoryzowania i nadawania stopnia doktora stało się wyzwaniem, którego realizacja mogła zakończyć się powodzeniem tylko przy połączeniu sił i możliwości wszystkich pracowników. W dążeniu do spełnienia wymogów Ustawy z 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (Ustawa, 2005, s. 4) rzeczywiście nastąpiła ogromna konsolidacja wszelkich działań; zwiększyła się liczba samodzielnych pracowników naukowych, wzrósł dorobek naukowy, podpisywano coraz więcej umów o współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. W tym okresie zaczęło się też pozyskiwanie ogromnych środków na nową infrastrukturę uniwersytecką (Burda, 2011)²¹. Ważne było też zapewnienie odpowiedniej kadry naukowej, ściągnięcie do Kielc specjalistów niezbędnych do funkcjonowania nowo otwieranych kierunków, co wiązało się m.in. z koniecznością zapewnienia mieszkań. W tym względzie środowisko naukowe było wspierane zwłaszcza przez

15 Ks. dr Stanisław Dziwisz Arcybiskup Metropolita Prowincji Krakowskiej, ks. prof. dr hab. Kazimierz Rychan, Biskup Ordynariusz Diecezji Kieleckiej, ks. prof. dr hab. Andrzej Dziega, Biskup Ordynariusz Diecezji Sandomierskiej.

16 Prof. zw. dr hab. Franciszek Ziejka, prof. zw. dr hab. Henryk Samsonowicz.

17 Grzegorz Banaś – Wojewoda Świętokrzyski, Franciszek Wołodźko – Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Stefan Pastuszka – Przewodniczący Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, Zbigniew Banaśkiewicz – Starosta Powiatu Kieleckiego, Tomasz Lato – Przewodniczący Rady Powiatu Kieleckiego.

18 Wojciech Lubawski – Prezydent Miasta Kielce, Tomasz Bogucki – Przewodniczący Rady Miejskiej.

19 Michał Markiewicz – Przewodniczący Miast i Gmin Województwa Świętokrzyskiego, Leszek Mądzik – prof. KUL, Ryszard Zbróg – Prezydent Staropolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej.

20 AUJK, Akta Rektoratu, R-016, sygn. 3316/23, Protokół ze spotkania inauguracyjnego prac Komitetu Honorowego na rzecz utworzenia w Kielcach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego 13.02.2006, k. 10.

21 Od 2006 do 2013 r. na uczelnię trafiło 286 mln zł, z przeznaczeniem na rozbudowę kampusu uniwersyteckiego (z tych pieniędzy miał powstać nowy gmach Biblioteki Głównej, Centrum Języków Obcych oraz miał być rozbudowany o nowe laboratoria Wydział Matematyczno-Przyrodniczy AŚ).

władze miasta i województwa, ale też przez samorządowców, polityków, lokalnych biznesmenów i działaczy społecznych – uczelni przekazano darowizny m.in. w postaci mieszkań (Protokół, 2008, s. 10).

Wszystkie podejmowane wówczas działania na uczelni bardzo szybko przyniosły wymierne efekty. Już pod koniec 2007 roku uczelnia spełniała wszystkie wymogi do przekształcenia w uniwersytet przymiotnikowy – miała prawo doktoryzowania w dyscyplinie historia (1989), językoznawstwo (1998), fizyka (2005), biologia (2007), geografia (2007), sztuki piękne (2007), pedagogika (2007) oraz prawo do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie historia (2002). Na uniwersytecie prowadzone były wówczas studia na 24 kierunkach studiów, w ponad 70 specjalnościach. Studiowało na nim 26 tys. studentów oraz 2 tys. słuchaczy studiów podyplomowych, zatrudnionych było około 1000 nauczycieli akademickich, w tym ponad 230 profesorów i doktorów habilitowanych. W związku z tym, że wszystkie wymogi prawne do tego, by ubiegać się o zmianą nazwy uczelni z Akademii Świętokrzyskiej w uniwersytet przymiotnikowy zostały spełnione, pozostało tylko przygotować stosowne dokumenty i uruchomić procedurę nadania nowej nazwy uczelni. Senat AŚ 4 października 2007 roku podjął uchwałę w sprawie zmiany nazwy i funkcji uczelni, Rząd RP 22 października przesłał projekt ustawy do Sejmu, 7 listopada po zmianie rządu dokumenty te ponownie zostały przesłane do Sejmu z potwierdzeniem zgody na jego procedowanie. Sejmowa Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży jednomyślnie zaakceptowała treść projektu 9 stycznia 2008 roku, a 23 stycznia Sejm w głosowaniu przyjął rządowy projekt ustawy o nadaniu nowej nazwy – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach (za głosowało 435 posłów, 1 się wstrzymał, nie było głosów przeciw) (Ustawa, 2008). Następnie projekt ten był przedmiotem obrad Senatu RP. Senacka Komisji Nauki, Edukacji i Sportu nie wniosła żadnych krytycznych uwag, a na posiedzeniu Senatu 6 lutego 2008 roku projekt zyskał pełne poparcie (Sprawozdanie Stenograficzne, 2008, s. 51).

Uzyskanie miana uniwersytetu przymiotnikowego było wielkim sukcesem uczelni, ale w sytuacji, gdy z każdym rokiem przybywało uprawnień do nadawania stopnia doktora, „apetyt” na to, by stać się uniwersytetem klasycznym był coraz większy. Na posiedzeniu Komitetu Honorowego 28 stycznia 2008 roku oprócz symbolicznej lampki szampana podjęto decyzję o podjęciu dalszej, wzmożonej pracy, aby w przyszłości przekształcić uczelnię w uniwersytet klasyczny (Kmieciak, 2009, s. 313). Tak też się stało. Kolejne uprawnienia do doktoryzowania otrzymały nauki o polityce (2008), chemia (2009) oraz nauki o zdrowiu (2009).

W marcu 2011 roku weszła w życie znowelizowana Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. Wśród artykułów, które uzyskały nowe brzmienie znalazł się ten, w którym zapisano, że miano uniwersytetu klasycznego może nosić uczelnia z uprawnieniami do nadawania stopnia doktora w co najmniej 10 dyscyplinach naukowych (Ustawa, 18.03.2011, s. 5). Dla Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach,

spełniającego te kryteria, był to zapis otwierający możliwość przekształcenia uniwersytetu przmiotnikowego w klasyczny. Prace zmierzające do uzyskania wreszcie miar na uniwersytetu klasycznego nabrały tempa. Bardzo szybko zostały przygotowane stosowne dokumenty. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego 7 lipca 2011 roku wydała pozytywną opinię i zaopiniowała projekt uchwały w tej sprawie. Czytanie w sejmie tej ustawy odbyło się 28 lipca. Posłanka Marzena Okła-Drewnowicz w trakcie swojego wystąpienia mówiła wówczas:

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach spełnia wymogi stawiane przez znowelizowane Prawo o szkolnictwie wyższym, stawiane uczelniom ubiegającym się o tytuł uniwersytetu klasycznego. Uczelnia posiada 10 uprawnień do nadawania stopnia doktora. (...) Uniwersytet w Kielcach jest największą uczelnią publiczną w regionie świętokrzyskim, zatrudnia 1767 pracowników, w tym 1002 nauczycieli akademickich, 244 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 559 adiunktów i asystentów. Na siedmiu wydziałach uczelni, w tym dwóch w ramach filii w Piotrkowie Trybunalskim, prowadzone jest kształcenie na 35 kierunkach studiów, w ramach 150 specjalności. W roku akademickim 2010/2011 studiowało tu łącznie 19 840 studentów i 1730 słuchaczy studiów podyplomowych. (...) Zmianę nazwy na Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach należy traktować jako konsekwencję dynamicznego rozwoju uczelni i jej infrastruktury naukowo-dydaktycznej oraz szerokiej oferty kształcenia powiązanej z wysokim poziomem badań naukowych, udokumentowanych m.in. uprawnieniami do nadawania stopni naukowych. Powstanie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wpłynie niewątpliwie pozytywnie na rozwój woj. świętokrzyskiego i jego stolicy Kielc. Będzie to prawdziwe święto dla wszystkich, którym Świętokrzyskie leży na sercu (Okła-Drewnowicz, 2011).

W podobnym tonie wypowiadali się inni posłowie świętokrzyscy. Głosowanie nad przyjęciem projektu ustawy o nadaniu nowej nazwy Uniwersytetowi Humanistyczno-Przyrodniczemu Jana Kochanowskiego w Kielcach odbyło się 29 lipca 2011 roku (415 posłów głosowało za, 8 – przeciw) (Ustawa, 29.07.2011). Przekształcenie w UHP w Uniwersytet Jana Kochanowskiego stało się faktem. 5 sierpnia 2011 roku nad ustawą pochylił się jeszcze Senat RP. Jego stanowisko również było jednoznaczne. Senator Grzegorz Banaś w swoim emocjonalnym wystąpieniu w Senacie podkreślał, że droga, którą pokonali wszyscy, całym sercem zaangażowani w przekształcenie WSP w Uniwersytet nie była łatwa. Na wielu jej etapach przyszło mierzyć się nie tylko z brakami natury formalnej, które jak się okazało, udało się uzupełnić, ale również z wieloma stereotypami, których przełamywanie okazywało się niejednokrotnie trudniejsze niż pokonywanie innych barier, o czym mówił następująco:

Zdarzało nam się słyszeć takie opinie o naszym regionie, iż jest to region o tak zwanej ujemnej tożsamości, z którego ludzie chcą wyemigrować, by szukać swojego szczęścia poza tą małą ojczyzną. Sądzę jednak, że ogromne znaczenie miały tu ambicja oraz

niezwykły wysiłek i upór wielu środowisk, które decydują o przyszłości regionu, w tym oczywiście ta niezwykła dynamika rozwoju uczelni, co jest wysiłkiem całego środowiska akademickiego. Wszyscy ci ludzie postawili sobie za cel dokonanie zmiany, która przyniesie dodatnią tożsamość regionalną tym, którzy urodzili się, mieszkają i pracują w regionie świętokrzyskim. A cóż lepiej konsumuje ambicje niż możliwość uzyskania dobrego wykształcenia, możliwość uzyskania dobrego startu w dorosłe życie, możliwość kształcenia się później po to, by elastycznie reagować na potrzeby rynku pracy? To właśnie uczelnia, uniwersytet będzie jednym z tych niezwykle ważnych elementów wyciągających region świętokrzyski z tego czasami niezasłużonego, ale jednak mającego obiektywne racje, miejsca w Polsce B czy C (Banaś, 2011, s. 204).

Obecne uniwersytet jest największą uczelnią w regionie. Wciąż rozwija się, poszerza ofertę edukacyjną (studenci mogą studiować na 50 kierunkach, w niemal 150 specjalnościach). Systematycznie przybywa samodzielnych pracowników naukowych, którzy często wywodzą się z regionu świętokrzyskiego i wiążą się z uczelnią na całe życie. Uczelnia dysponuje nowoczesną bazą badawczą i dydaktyczną, zapewnia możliwość prowadzenia specjalistycznych badań naukowych i wszechstronnej działalności edukacyjnej, przyjmuje w swoje progi studentów pochodzących z województwa świętokrzyskiego i ościennych, ale też z innych, często odległych zakątków Polski oraz z zagranicy. Współpracuje z różnymi podmiotami na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Kwintesencją tego czym obecnie jest uczelnia najlepiej oddał były rektor UJK Jacek Semaniak:

Uniwersytet Jana Kochanowskiego to największy ośrodek akademicki w regionie świętokrzyskim. Nawiązując do idei kształcenia uniwersalnego, Uniwersytet oferuje możliwość zdobywania wiedzy i prowadzenia badań w różnorodnych dziedzinach wiedzy: humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych, medycznych, nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej oraz sztuce. Nasza Uczelnia jest silnie związana z regionem świętokrzyskim i Kielcami, jednym z najbardziej malowniczych miejsc w Polsce. Można tu zdobyć wysokie kwalifikacje, znaleźć pomysł na rozwój zawodowy i cieszyć się życiem. Uniwersytet oferuje nowoczesną bazę naukową i dydaktyczną, współpracuje z innymi uczelniami w kraju i za granicą i instytucjami w regionie, wciąż rozwija usługi związane z karierami naszych studentów i absolwentów po to, żeby zachować odpowiednią relację pomiędzy teorią i praktyką. Chciałbym, żeby każdy z pracowników i studentów, mając świadomość akademickiej misji, tworzył nasze środowisko, Uniwersytet, Miasto i Region razem dla lepszego jutra (Folder, s. 3).

Bibliografia

- APK 1 (Archiwum Państwowe w Kielcach). Komitet Wojewódzki PZPR w Kielcach, sygn. 11, IX-ta Statutowa Konferencja Wojewódzka PZPR w Kielcach 22.03.1962–23.03.1962.
- APK 2, Komitet Wojewódzki PZPR w Kielcach, sygn. 13, X Statutowa Wojewódzka Konferencja Sprawozdawczo-Wyborcza (19–20.12.1964).
- AUJK 1 (Archiwum Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach), Akta Rektoratu, R-016, sygn. 3316/23, Protokół ze spotkania inauguracyjnego prac Komisji Honorowego na rzecz utworzenia w Kielcach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego 13.02.2006.
- AUJK 2, Akta Rektoratu, R-016, sygn. 2059/200, Analiza możliwości przekształcenia Akademii Świętokrzyskiej w Uniwersytet.
- Banaś, G. (2011). 82. *posiedzenie Senatu w dniu 5 sierpnia 2011 r. Stanowisko Senatu w sprawie ustawy o nadaniu nowej nazwy Uniwersytetowi Humanistyczno-Przyrodniczemu Jana Kochanowskiego w Kielcach*. Pobrane z: http://ww2.senat.pl/k7/dok/sten/082/spr_82.pdf (12.05.2022).
- Bródka, P. (1969). Z dziejów walki o wykształcenie wyższe nauczycieli szkoły powszechnej. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 2, 173–186.
- Bryda, W. (1936). Życie i zgon seminariów nauczycielskich w naszym okręgu. *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego*, 6, 168–172.
- Burda, P. (2011). *Kielecka droga do Uniwersytetu – kalendarium*. Pobrane z: <https://echodnia.eu/swietokrzyskie/kielecka-droga-do-universytetu-kalendarium-zdjecia/ar/c3-8859301> (10.05.2022).
- Cetner, L. (1994). Seminarium Nauczycielskie im. Stefana Żeromskiego w Kielcach. *Ikar*, 6, 28–31.
- Chmielewski, W. (2007). *Edukacja nauczycieli szkół podstawowych po II wojnie światowej*. Warszawa: Wydawnictwo Neriton.
- Chodakowska, J. (1995). Uniwersyteckie studia pedagogiczne. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*, 36, 151–172.
- Cieśliński, S., Guldon, Z. (1984). Nauka w służbie regionu. *Życie Szkoły Wyższej*, 11, 37–47.
- Dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim. *Dziennik Praw Państwa Polskiego* 1919, nr 14, poz. 185.
- Folder informacyjny*. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, b. d. i m. w.
- Grabowska, D. (2000). *Posiedzenie 80 Sejmu RP 3 kadencji z dnia 6 czerwca 2000 roku; Wystąpienie Posła Sprawozdawcy Danuty Grabowskiej*. Pobrane z: <https://orka2.sejm.gov.pl/Debata3.nsf> (28.04.2022).
- Grzybowski, R. (2010). *Wyższe Szkoły Pedagogiczne w Polsce w latach 1946–1956*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Grzybowski, R. (2000). Geneza wyższych szkół pedagogicznych i ich rozwój organizacyjny w latach 1946–1949. *Biuletyn Historii Wychowania*, 11–12, 35–45.

- Guldon, Z. (1984). *Geneza i rozwój Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach*. W: *Skład osobowy na rok akademicki 1983–1984* (s. 12–26). Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- Jaskiernia, J. (2000). *Posiedzenie 80 Sejmu RP 3 kadencji z dnia 6 czerwca 2000 roku; Wystąpienie posła Jerzego Jaskierni*. Pobrane z: <https://orka2.sejm.gov.pl/Debata3.nsf> (28.04.2022).
- Jaśkowski, B. (2009). Wydział Matematyczno-Przyrodniczy. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 75–109). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Kielce zasługują na uniwersytet (1997). *Głos Akademicki*, 6, 1–2.
- Kmieciak, M. (2009). Kalendarium. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 287–315). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Kukulski, J. (2009). Filia w Piotrkowie Trybunalskim. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 256–271). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Kulpa, J. (1963). *Kształcenie nauczycieli szkół powszechnych w Polsce w latach 1918–1939*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Markowski, M.B. (2009). Wstęp. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 11–19). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Massalski, A. (1987). Szkolnictwo wyższe w Kielcach w 40-leciej Polski Ludowej. Zarys dziejów. Postulaty badawcze. W: J. Krasuski, Z. Ruta (red.), *Główne problemy oświaty i wychowania na Kielecczyźnie w 40-leciej PRL* (s. 197–208). Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- Massalski, A. (1991). Wstęp. W: A. Massalski (red.), *Badania naukowe w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach w latach 1969–1989* (s. 5–11). Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- Okła-Drewnowicz, M. (2011). *Posiedzenie 87 Sejmu RP 6 kadencji z dnia 28 lipca 2011 roku; Sprawozdanie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży o poselskim projekcie ustawy o nadaniu nowej nazwy Uniwersytetowi Humanistyczno-Przyrodniczemu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wystąpienie posłanki Marzeny Okły-Drewnowicz*. Pobrane z: <https://orka2.sejm.gov.pl/Debata6.nsf/cf6cd6bc70d259a4c125738c004d6617/f2009c3ba3a9354fc12578dc0030e50c?OpenDocument> (30.04.2022).
- Pieter, J. (1972). Instytut Pedagogiczny w Katowicach. W: B. Suchodolski (red.), *Instytuty Pedagogiczne Związku Nauczycielstwa Polskiego* (s. 129–147). Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Początki uczelni. Pobrane z: https://web.archive.org/web/20140826133801/http://www.ujk.edu.pl/poczatki_uczelni.html (28.04.2022).

- Posiedzenie 80 Sejmu RP 3 kadencji z dnia 6.06.2000 roku.* Pobrane z: <https://orka2.sejm.gov.pl/Debata3.nsf> (28.04.2022).
- Program prof. Adama Kollątaja, *BUJKK* (Biblioteka UJK w Kielcach). Dz. Ż. S. kwiecień 1990, k. nlb.
- Protokół nr XXV/2008 z sesji Rady Miejskiej w Kielcach, która odbyła się w dniu 23 czerwca 2008 roku, w godz. 10.00-14.00, w auli Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach, ul. Żeromskiego 5.* Pobrane z: http://www.bip.kielce.eu/documents/1036567/2703656/prot25_080623.pdf (30.04.2022).
- Ratajek, Z. (2009). Wydział Pedagogiczny i Artystyczny. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 111–131). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Renz, R. (2009). Władze uczelni. W: W. Caban, M.B. Markowski (red.), *Droga do uniwersytetu 1969–2009* (s. 21–34). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 19.06.1969 r. w sprawie utworzenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Słupsku. Dz.U. 1969 nr 18, poz. 134.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 29.09.1973 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Kielcach i w Zielonej Górze w Wyższe Szkoły Pedagogiczne. Dz.U. 1973, nr 39, poz. 232.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 7.09.1979 r. w sprawie nadania Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach imienia Jana Kochanowskiego. Dz.U. 1979, nr 21, poz. 127.
- Ruta, Z. (1983). Pedagogia, wyższe kursy nauczycielskie i instytuty pedagogiczne. W: J. Jarowiecki, B. Nowecki, Z. Ruta (red.), *Kształcenie nauczycieli w Polsce Ludowej 1945–1975* (s. 69–71). Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP.
- Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych* (1926). R. 2, zest. Z. Zagórowski. Warszawa–Lwów: Książnica-Atlas.
- Sprawozdanie Stenograficzne z 5. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 6 i 7 lutego 2008 r. 5. posiedzenie Senatu w dniu 6 lutego 2008 r.* Pobrane z: https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k7/dokumenty/stenogram/005/spr5.pdf (28.04.2022).
- Starościak, J. (1972). Instytut Pedagogiczny Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie. W: B. Suchodolski (red.), *Instytuty Pedagogiczne Związku Nauczycielstwa Polskiego* (s. 38–88). Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Styrcz, S. (1997). W Piotrkowie – na razie filia? *Głos Akademicki*, 6, 2.
- Szymański, A. (1975). *Zakłady kształcenia nauczycieli w kieleckim 1945–1970*. Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna: Związek Nauczycielstwa Polskiego.
- Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym z 27.07.2005. Dz.U. z 2005, nr 164, poz. 1365.

- Ustawa z 18.03.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dz.U. z 2011 r., nr 84, poz. 455.
- Ustawa z 23.01.2008 r. o nadaniu nowej nazwy Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Dz.U. z 2008, nr 39, poz. 227.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dz.U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365, rozdz. 1, art. 3, p. 1,3.
- Ustawa z 29.07.2011 r. o nadaniu nowej nazwy Uniwersytetowi Humanistyczno-Przyrodniczemu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Dz.U. z 2011, nr 185, poz. 1096.
- Ustawa z 7.06.2000 r. o nadaniu Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach nazwy „Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego w Kielcach”. Dz.U. 2000, nr 60, poz. 696.
- Walendzik, G. (2001). *Obrady Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 19 lipca 2001 roku, Wystąpienie posła Grzegorza Walendzika*. Pobrane z: <https://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/595effc1afb8582c1256b6e0044a58a/bafda20b886bc2dec1256b73003e9e0a?OpenDocument> (29.04.2022).
- Wojtyński, W. (1968). *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w Polsce Ludowej*. W: W. Okoń (red.), *Oświata i wychowanie w Polsce Ludowej. Wybrane zagadnienia* (s. 123–167). Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- Wołoszyn, S. (1978). Z najpiękniejszych tradycji Związku Nauczycielstwa Polskiego w kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli. *Studia Pedagogiczne*, 39, 147–154.
- Zaproszenie na „Wieczór Kielczan” z sierpnia 1992 roku*. BUJJK (Biblioteka UJK w Kielcach) Dokumenty Życia Społecznego, k. nlb.
- Zarządzenie Ministra Oświaty z 14.06.1954 r. w sprawie utworzenia dwuletnich Studiów Nauczycielskich i likwidacji Wyższych Kursów Nauczycielskich, Dz.U. Ministerstwa Oświaty z 30.06.1954, nr 9, poz. 68.
- Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 13.07.1937. w sprawie otwarcia państwowego pedagogium w Kielcach, Dz.U. z 27.07.1937, nr 8, poz. 271.
- Zdrada, J. (2001). *Obrady Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 19 lipca 2001 roku, Odpowiedź Jerzego Zdrady*. Pobrane z: <https://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/595effc1afb8582c1256b6e0044a58a/bafda20b886bc2dec1256b73003e9e0a?OpenDocument> (29.04.2022).
- Żukowska, A.M. (2013). Wyższe Szkoły Nauczycielskie jako forma kształcenia nauczycieli wychowania plastycznego na potrzeby szkół podstawowych. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, 32, 328–342.

Streszczenie

Korzenie obecnego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach sięgają roku 1969, kiedy to, wychodząc naprzeciw oświatowym potrzebom regionu świętokrzyskiego zdecydowano o utworzeniu Wyższej Szkoły Nauczycielskiej (WSN) o profilu humanistycznym, mającej kształcić przyszłych nauczycieli dla szkół podstawowych i średnich. Pierwotnie na WSN kształcono na 6 kierunkach. W 1973 roku nastąpiło przekształcenie WSN w Wyższą Szkołę Pedagogiczną. Od tego samego roku poszerzona została także oferta kształcenia do 9 kierunków. W 1981 roku utworzono Wydział Zamiejscowy w Piotrkowie Trybunalskim, przekształcony następnie w roku 1999 w Filię w Piotrkowie Trybunalskim. Warunkiem dalszego rozwoju uczelni było nie tylko poszerzanie oferty kształcenia i rozbudowa infrastruktury, ale także spełnienie warunków do uzyskania uprawnień do nadawania stopnia doktora (pierwsze uzyskano w 1989 r.). Prężny rozwój placówki mobilizował miejscowe środowisko naukowe, samorządowe i kościelne do podjęcia starań o przekształcenie uczelni w uniwersytet. W listopadzie 1996 roku z inicjatywy Sejmiku Samorządowego Województwa Świętokrzyskiego doszło do powołania Fundacji Rozwoju WSP, której bezpośrednim celem było doprowadzenie do połączenia Politechniki Świętokrzyskiej z WSP i stworzenie w ten sposób Uniwersytetu Świętokrzyskiego. Te plany ostatecznie upadły w 1998 roku. W roku 2000 doszło do przekształcenia WSP w Akademię Świętokrzyską. Po czterech latach Fundacja Rozwoju AŚ przy wsparciu lokalnych parlamentarzystów znowu się uaktywniła, a w lutym 2006 roku, pod przewodnictwem posła Przemysława Gosiewskiego, zawiązano Komitet Honorowy na Rzecz Przekształcenia Akademii Świętokrzyskiej w Uniwersytet Jana Kochanowskiego. Pierwsze posiedzenie Komitetu, który tworzyli świętokrzyscy naukowcy, politycy, samorządowcy i duchowni odbyło się we wrześniu 2006 roku. Wysiłek środowiska naukowego skupił się wówczas na zdobyciu wymaganej liczby uprawnień do nadawania stopnia doktora i stopnia doktora habilitowanego. Starania te zwieńczone zostały przekształceniem w 2008 roku AŚ w Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego. Od razu podjęto decyzję o kontynuowaniu prac na rzecz powołania uniwersytetu klasycznego. Udało się to osiągnąć w roku 2011. Od 1 października 2011 roku w Kielcach funkcjonuje Uniwersytet Jana Kochanowskiego.

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce, dzieje Uniwersytetu